

Szilágyi Zoltán

Csapatpszichológusok a Magyar Honvédségben

A Magyar Honvédség katonai szervezeteiben csapatpszichológusi munkakörben 1993 óta dolgoznak pszichológusok. Ez az évszám megegyezik a Magyar Honvédség Humán Szolgálatának megalakulásával, amely az emberi gondoskodás területén a honvédség teljes személyi állományának rendelkezésére áll. A Humán Szolgálat által felvállalt szakterületek között megtalálható a szociális ellátási formák üzemeltetése, az üdültetés, a rekreáció és a szabadidősport biztosítása, a szervezeten belüli kommunikáció, a kulturális tevékenység segítése, valamint a honvédségben alkalmazott pszichológiai tevékenységnek egy teljesen új formája, a csapatpszichológiai ellátás. A csapatpszichológia nemcsak a szervezet életében számít újkeletűnek, hanem a katonapszichológiának – a pszichológia hadseregen belül alkalmazott irányzatának – is egy rövid múltra visszatekintő speciális megjelenési formája.

A pszichológia Magyar Honvédségen belüli története az első világháborútól kezdődik. Közvetlenül a háború kitörése után alakult meg a magyar katonapszichológia első szakmai műhelye a budapesti Mária Terézia laktanyában. A pszichotechnikai laboratóriumban a munkapszichológia gyökerein nyugvó speciális alkalmazási vizsgálatokat (pl. gépkocsivezető, harcjármű-vezető stb.) végeztek a frontra induló katonák körében. A laboratóriumból a későbbiekben létrehozott Európa-szerte híres intézmény, a Magyar Királyi Hadsereg Képességvizsgáló Intézete is hasonló feladatkörrel működött 1933-tól 1947-ig, és számos, a mai szakmaisággal nézve jelentősnek értékelhető tapasztalat került összegyűjtésre.

Politikai okok miatt azonban az 1940-es évek végétől egészen az 1960-as évek végéig a pszichológia nagymértékben kiszorítódott nemcsak a hadsereg életéből, hanem a társadalomból is. Az egyetemi pszichológusképzés megszüntetése mellett csak néhány állami intézményben (pl. MÁV) volt engedélyezett a pszichológiához hasonló, azzal nem teljesen egyező munkálatok végzése.

Majd az 1970-es évektől újból szabad utat kapott pszichológia a civil szervezetekbe és a hadseregbe is visszatérhetett. A honvédségen belüli megjelenési formája elsősorban az egészségügyi szolgálat működésében volt tetten érhető, ahol a sorkatonai szolgálatra való alkalmasság megállapításában – az egészségügyi vizsgálatok mellett – fokozatosan a pszichológiai vizsgálatok is helyet kaptak. A katonai egészségügyi intézmények pszichiátriai részlegeiben klinikai pszichológusok dolgozhattak, illetve később önálló mentálhigiénés osztályok kerültek kialakításra. Jelenleg az egészségügyi szolgálat pszichológiai tevékenysége kiegészül az utóbbiakon kívül a hivatásos és szerződéses állományba vételhez, a speciális beosztásokhoz és a külföldi katonai szolgálathoz szükséges alkalmazási vizsgálatokkal.

A pszichológia az egészségügy mellett a katonai tanintézetekben (katonai akadémia, főiskola) is jelen volt. Eleinte a társadalomtudományi műhelyek struktúrájába olvasztva, majd egyre nagyobb önállósággal működött. A kezdetekben a tudományos elemző munkához kapcsolódott, a későbbiekben pedig a katonapedagógia „szárnyai alatt” az oktató-

si tevékenység szerves részévé vált. A katonai tanintézetek pszichológusai ma már önálló pszichológia tanszékeken, az oktatásban, valamint az adott tanintézetbe felvételizők alkalmasság-vizsgálatában fejtik ki szakmai tudásukat.

A magyar katonapszichológia rövid történetének felidézéséből kiderült, hogy a pszichológia a honvédség szerves részeként, ugyanakkor a szervezet mindennapi életétől (képzés, szolgálati tevékenység stb.) kissé távol, egyfajta intézményi rendszerben működött. Az emberi gondoskodás területén lévő szakmai szervezetek túlnyomó többségében intézményesített formában – kevés kivétellel – a gondoskodást magukénak valló, de alapvetően más célzattal létrehozott (politikai vagy nevelői) intézményként működtek.

A társadalmi és gazdasági rendszerváltást követően a külső társadalmi és a belső szervezeti elvárások abba az irányba mutattak, hogy létfontosságú az emberi gondoskodás szakterületének szakmailag megalapozott újragondolása és mindezt hitelesen képviselő szervezet kialakítása. Ezen szakmai szervezet kialakításának elsődleges célja az volt, hogy a társadalmi igényeknek és a korszerű szervezeti követelményeknek (pszichológiai, szociális, kommunikációs, rekreációs stb.) megfelelni tudó, és a szolgálatot teljesítő katonákat, illetve polgári dolgozókat közvetlenül elérő és azt kiszolgáló szervezetet kell létrehozni.

A Humán Szolgálat megalakítása e célnak kívánt megfelelni, melynek első lépcsőjeként a honvédség teljes szervezeti szintjén (a vezérkaroktól egészen a század szintig) megjelentek a felvállalt szakterületeket képviselő – szakembereket magukban foglaló – humán szervezetek. A szolgálat felépítésének következő lépése a szakterületekhez tartozó feladatkörök pontos és részletes kimunkálása és a munkavégzéshez szükséges jogi szabályozás megteremtése volt.

A Humán Szolgálathoz tartozó új pszichológiai ellátásban (csapatpszichológia) a személyi állománynak közvetlenül rendelkezésére álló – az eddig alkalmazott katonapszichológiai irányoktól eltérő – formáját kellett kialakítani. Az elgondolásnak megfelelően a csapatpszichológiának a katonai szervezet keretén belül, annak szerves részeként kell működnie. Ez megkívánja, hogy a pszichológus végzettséggel rendelkező szakember a szervezet teljes jogú tagjaként – hivatásos állományú tisztként – az alakulat szolgálati életéhez igazodva végezze szaktevékenységét.

Az elgondolás – szakmai oldalról megközelítve – először kivitelezhetetlennek tűnt, amellyel szemben viszont ott álltak a Német Szövetségi Hadseregnek a csapatpszichológia keretében alkalmazott pozitív tapasztalatai és módszerei.

Az elsődleges megközelítést felső szintű vezetői oldalról tovább kívánták erősíteni azal, hogy – a csapatpszichológus hivatásos állományú jogai és kötelezettségei mellett – előtérbe kell helyezni azokat az igényeket és érdekeket, amelyek a szakmai munkavégzéshez elengedhetetlenek. Csak így biztosítható az a különleges szerepkör, amely az alakulat életében, aktuális feladataiban teljes joggal részt vevő, de – elsősorban és meghatározóan – a személyi állomány rendelkezésére álló, speciális szolgáltatást nyújtó szakembert kíván.

Ennek megfelelően a csapatpszichológus – mint katonai szakember – munkájának biztosítása olyan jogi feltételek rögzítését kívánta meg, amelyek a szakmaiság megkövetelésével lehetővé teszik és elősegítik a szervezetbe történő problémamentes beilleszkedést.

Tény, hogy a német katonapszichológiai tapasztalatok nagymértékben segítették a tervező és a fejlesztő munkát. A csapatpszichológia ugyanis a nyugati és keleti hadseregek viszonylatában is újszerű elképzelésnek számít, és egyedül a német hadseregbeli kutatók formálták erőteljesen a csapatpszichológiához tartozó szakmai irányelveket és módszereket. Az osztrák hadseregben is folynak ilyen jellegű kutatások, de a Német Hadsereg Pszichológiai Szolgálata volt az, amely a gyakorlati megvalósításra, a csapatpszichológia „élesben” történő kipróbálására nagy energiákat fordított. Így a magyar csapatpszichológia megszületésével egy időben történtek olyan jellegű német kísérletek, amelynek keretében hadműveleti területen (ENSZ-misszió: Szomália) pszichológus tisztek láttak el

szolgáltatást és végeztek szakmai tevékenységet. A mai napig élő és hatékony szakmai kapcsolatok a német és osztrák hadsereg pszichológiai szolgáltatásával szintén tovább éltek és megerősítik azt a – szoros kultúraközi alapokon nyugvó – pszichológiai együttgondolkodást, amely ebben a térségben a pszichológia történetét tekintve nem számít új keletűnek.

Amíg a német pszichológiai szolgálat egyelőre csak a fegyveres konfliktusok, illetve a válságkezelés területén alkalmazza egyenruhás pszichológusait, addig egy széles kutatómunkát követően, német és osztrák szakmai támogatással, a Magyar Honvédség számos szervezetében – békeidőben és válságkezelés idején egyaránt – csapatpszichológus tisztek szolgálnak. Munkájukat nemzetközi katonapszichológiai téren is fokozott érdeklődés és figyelem kíséri.

A csapatpszichológusi hálózat jelenleg huszonhat szakmai beosztást foglal magában. A beosztások szervezeti szint szerinti egyenletes tagozódását mutatja, hogy a legfelsőbb vezetési szintektől (Honvéd Vezérkar, Szárazföldi Vezérkar, illetve Légierő Vezérkar) a középvezetői szinteken át (hadosztály, dandár, ezred) egészen az alacsonyabb szintű (önálló zászlóalj, zászlóalj) katonai szervezetek állományában is található beosztás.

Elsődleges cél volt, hogy a nagyobb létszámú alakulatok (500–1000 fő) mindenképpen rendelkezzenek pszichológussal. Ez az elvárás még nem teljesült igazán, mivel néhány nagyobb alakulatnál – a szakmailag indokolt – pszichológus beosztás jelenleg még nincs kialakítva. A probléma hátterében az a közelmúltban zajlott – de még nem teljesen lezárult – nagymértékű és intenzív szervezet-átalakítási folyamat áll, amelynek következtében számos katonai szervezet szűnt meg, illetve került komolyabb szerkezeti átalakításra. Az újjáéledő honvédségi struktúrában viszont kiemelt elvárásként fogalmazódott meg a személyi állomány magas szintű csapatpszichológiai ellátása, amely a növekvő katonai követelmények és igénybevételek mellett még inkább létjogosulttá válik.

Csapatpszichológusi beosztás betöltésére csak pszichológus egyetemi oklevéllel rendelkező hivatásos állományú tiszt jogosult. A hivatásos állományban lévő csapatpszichológus tiszti rendfokozatot visel és ugyanolyan jogokkal és kötelezettségekkel felruházott katona, mint többi tisztkollégája az adott alakulatnál.

A munkavégzés szakmai keretfeltételeinek megtartása érdekében a csapatpszichológus a humánszolgálati szakterületeket képviselő szakemberekkel (szociológus, szociálpolitikus, humán-menedzser, kommunikációs és kulturális szakember) együtt dolgozik egy szakmai csoportban (osztály, alosztály, részleg), amely szervesen kapcsolódik a személyügyi és hadkiegészítési feladatokat ellátó szervezethez.

Az egymásra épülő szervezeti szinteknek megfelelően a csapatpszichológusi beosztások egyfajta hierarchiát képeznek, amely egyáltalán nem katonai alá- és fölérendeltséget jelent. Ez a tisztán szakmai tagozódás ugyanis az alá- és fölérendeltséget a csapatpszichológiai tevékenység szakmai felügyeletének gyakorlásában és kötelező érvényű segítésében rögzíti. A szakmai felügyelet elsősorban a feladatvégzéshez szükséges pszichológiai jellegű szupervíziót, másodsorban a központilag előírt szakfeladatok felülvizsgálatára való jogosultságot jelent. Figyelembe kell venni, hogy a központilag meghatározott feladatokon kívül a csapatpszichológus teljes önállósággal rendelkezik a szakmai módszerek megválasztásában és alkalmazásában.

A szakmai tagozódásnak megfelelően az „előljáró” pszichológus az „alárendelt” pszichológusnak nemcsak irányító és vezető szakmai személye, hanem arra is jogosult, hogy a csapatpszichológus részére megszabott feladatok szakmaiságát felülbírálja. Ez sok esetben nagy segítség lehet annak a szakembernek, akitől alakulatánál nem egyértelműen pszichológiai, vagy a pszichológusi etikával ütköző feladatok végrehajtását követelik meg.

A csapatpszichológus jogállásának rögzítése, feladatkörének pontos meghatározása és a munkavégzéséhez szükséges tárgyi, személyi feltételeinek biztosítása érdekében egy Magyar Honvédség parancsnoki szintű jogszabály került kiadásra. Az intézkedés

remélhetőleg nemcsak a csapatpszichológusnak nyújt megfelelő szakmai támpontokat munkájához, hanem az őt alkalmazó szervezet, illetve a parancsnoki állomány részére is reális tájékoztatást ad szaktevékenységének sajátosságairól. Közvetve ez is elősegítheti a csapatpszichológus szervezetbe történő beilleszkedését, személyének elfogadását.

A jogszabályban első lépésként a csapatpszichológus mint jogi személy rögzítése jelenik meg, amelyben a megfelelő végzettség és állományviszony mellett az előljáró csapatpszichológus személye is megállapításra került.

A csapatpszichológusi feladatok pontos és részletes megszabása a csapatpszichológia szakmai kereteinek rögzítését és egyértelművé tételét szolgálta. A sokrétű és összetett feladatok egy részét kötelezően előírt tevékenységi formák alkotják. Más részük viszont a szakemberek által önállóan alkalmazható, de mindenképpen a csapatpszichológusi szakmai kompetenciához tartozó szakfeladatokból áll.

A feladatok sorában elsődleges a csapatpszichológus *tanácsadó tevékenysége*. A pszichológus meglévő szakmai ismeretei birtokában az alakulat teljes személyi állományának rendelkezésére áll. A katonai szervezetekben, fogadóórák keretében – kihirdetett időrendiségben – nemcsak a sorállomány, hanem a hivatásos állomány, sőt azok családtagjai is felkereshetik a csapatpszichológust magánéleti vagy családi problémáik megoldására.

Mindemellett a pszichológusnak lehetősége van arra is, hogy a katonai szervezet vezető állománya felé is kifejtse vezetői-tanácsadó tevékenységet. Ez magában foglalhatja a szolgálati feladatok tervezésében, a döntéselőkészítésben történő javaslattevényt, az alakulat életében meglévő feszültségek behatárolásának, értelmezésének, megoldásának segítségét, valamint a vezetés részére az emberekkel történő foglalkozásban hasznosítható információk átadását. A parancsnokok kezdeti – többségében – negatív hozzáállását ma már egyre inkább a sajátos tanácsadás lehetőségének kihasználása váltja fel, amelyben a szervezet irányításának és vezetésének segítségét látják.

A következő meghatározó feladat a *szűrővizsgálati tevékenység*. A többségében központosan előírt szűrővizsgálatok legfontosabb rendeltetése a katonai szervezetbe történő beilleszkedés segítése, a katonai szolgálatra, a speciális beosztásokra való alkalmasság megállapítása, illetve rendszeres megerősítése.

A sorállományú katonák bevonulást követő ún. *szociális és mentálhigiénés állapotfelmérése* a beilleszkedési zavarok, a szolgálat ellátása szempontjából nemkívánatos kockázati tényezők elsődleges kiszűrését szolgálja. A bevonuló katonák a pszichológussal együtt négy szemközti helyzetben egy részletes kérdőívet töltenek ki. A kérdőívben szereplő kérdések a szociális állapotra, az életvitelre, a szenvedélybetegségekre (alkohol, drog, dohányzás stb.), és egyéb sajátos viselkedésmódokra (agresszió, önagresszió, bűnözés, közösségi magatartás stb.) vonatkoznak.

A közös beszélgetésen feltáruló súlyosabb problémák esetén a csapatpszichológus pszichodiagnosztikai eszközök segítségével pontosabban behatárolja a problémát, és segít annak megoldásában vagy saját szakmai módszereivel, vagy az egészségügyi szolgál-

A feladatok sorában elsődleges a csapatpszichológus tanácsadó tevékenysége. A pszichológus meglévő szakmai ismeretei birtokában az alakulat teljes személyi állományának rendelkezésére áll. A katonai szervezetekben, fogadóórák keretében – kihirdetett időrendiségben – nemcsak a sorállomány, hanem a hivatásos állomány, sőt azok családtagjai is felkereshetik a csapatpszichológust magánéleti vagy családi problémáik megoldására.

lathoz tartozó szakemberek, szervezetek bevonásával (csapatorvos, katonai kórházak mentálhigiénés osztályai), illetve sok esetben a civil szervezetek (helyi kórházak, alkohol- és drogambulanciák stb.) közreműködésével.

A szociális és mentálhigiénés állapotfelmérést 1998-tól – évente egyszer – a hivatásos és a szerződéses állománynál is elvégzik. A sorállományú katonák felméréséhez csak kismértékben hasonlító szűrővizsgálat elsősorban segítő jellegű, ugyanis ezen állománynak is lehetővé kell tenni, hogy mentálhigiénés kérdésekkel kapcsolatban szakemberrel találkozhasson, felvilágosítást, illetve tanácsot kérhessen.

Ezen állapotfelmérések a konkrét segítségadáson túlmenően a teljes állomány mentálhigiénés állapotának megismerését szolgálják, amelyek a megelőzést és a kezelést elősegítő szakmai programok kialakításához, a szakmai szervezetek működését befolyásoló döntések meghozatalához szükségesek.

A központilag szabályozott szűrővizsgálatokon kívül, a csapatpszichológusok egyedi esetben végeznek olyan vizsgálatokat, amelyek az adott katonai szervezet speciális igényeinek (őrszolgálatra való alkalmasság megállapítása, sorállományú rajparancsnokok, speciális szakkezelők kiválasztása, szerződéses katonák felvételében való döntéstámogatás stb.) kielégítését szolgálják.

A szűrővizsgálatok kapcsán többször is felmerült a *mentálhigiéné* fogalma. Valóban, az utóbbi években e sajátos szakmai terület – a civil szférához hasonlóan – a hadseregben is egyre nagyobb teret kapott. A honvédség vezetése felismerte, hogy a növekvő és egyre nagyobb leterheltséget jelentő szolgálati feladatok teljesítése megköveteli a katonák egészséges mentális állapotát, kiegyensúlyozott egyéni és családi háttérének meglétét. A szervezet alapvető érdeke, hogy állománya minél kevesebb megoldatlan problémával, a feladatokra maximálisan odafigyelni képes és teljesíteni akaró hozzáállással lássa el szolgálati feladatait.

A mentálhigiénében a humán szolgálat (elsődlegesen a csapatpszichológusok) által kifejlesztett tevékenységek a megelőzésre (prevenció) irányulnak, melyben a felvilágosítás, a pontos tájékoztatás, a tanácsadás és a megelőzést szolgáló szűrővizsgálatok foglalnak helyet. Ugyanis a mentálhigiénében kiemelt szerepkörrel rendelkező egészségügyi szolgálat tevékenysége elsősorban a gyógyításban, a rehabilitációban és – csak kismértékben – a megelőzésben érvényesül.

A korábban vázolt feladatok egy része már érintette a mentálhigiénés tevékenységet (pl. egyéni tanácsadás, mentálhigiénés állapotfelmérések stb.). Ugyanakkor a csapatpszichológusok számos olyan feladatot elvégeznek és különféle szakmai programokban is részt vesznek, melyek célja szintén a személyi állomány mentálhigiénés állapotának javítása. Az általuk kifejlesztett eddigi ez irányú tevékenységek között megtalálható a mentálhigiénés témájú előadások szervezése, tartása, a katonacsaládokat szolgáló mentálhigiénés tanácsadó irodák fenntartása, olyan személyiség- és különféle képességfejlesztő tréningek alkalmazása, amelyek közvetve segítik az alakulatoknál uralkodó munkahelyi légkört, emberi kapcsolatokat.

A központilag szervezett mentálhigiénés programokban is tetten érhető a csapatpszichológusok szakmai közreműködése. Így például a Kiképző Központokban folyó, a sorkatonák részére kidolgozott, *Drogriadó* elnevezésű drog- és alkoholprevenciós programban is. A program 1998-ban az összes bevonuló sorkatonára elérését célozta meg, melynek alapján ebben az évben mintegy 32000 sorköteles fiatal vehet részt a – háromszor egy órással – drog- és alkoholfogyasztás, valamint szenvedélybetegségek témában tartott csoportos foglalkozásokon, illetve az azokat követő „drogmentes” popkoncerten. A program célja, hogy a katonafiatalok körében a szenvedélybetegségek kialakulási mechanizmusáról való ismeretek bővüljenek, és a károsító hatásokról hiteles felvilágosítást kapjanak. Továbbá annak a lehetőségnek a megadása, hogy a fiatalok konfliktushelyzeteik megoldására, pozitív önképük kialakítására hatékony és szakmai segítséget kaphassanak.

A Humán Szolgálat szakmai irányítása alatt csapatpszichológusok bevonásával a közel-múltban került bevezetésre – egyelőre kísérleti jelleggel, a Kiképző Központok személyi állományának ellátására – a *Humán Tanácsadó Telefonszolgálat*. A telefonszolgálat tevékenysége magában foglalja az egyéni problémák, az alkohol- és drogfogyasztással összefüggő problémák esetén történő névtelen tanácsadást és a közvetett segítségnyújtást. A kísérleti szakasz (három hónap) lezárulását követően a tapasztalatok feldolgozása alapján kialakításra kerül a Magyar Honvédség egészére kiterjedő tanácsadói telefonszolgálat.

Meghatározott katonai szervezeteknél – az alaprendeltetésből adódó feladatok, a személyi állomány fokozott leterheltségéből fakadóan – a meglévő mentálhigiénés ellátások kiegészítésre, megerősítésre szorulnak. Így a hadműveleti területen a – SFOR-kötelékben levő – Magyar Műszaki Kontingens személyi állományának *mentálhigiénés ellátása* – meghatározott időszakonként kiküldésre kerülő – pszichológus csoportok szaktevékenységén keresztül történik. A pszichológusok az állomány részére fogadóórákat biztosítanak, előadásokat, csoportos foglalkozásokat tartanak sokszor a hadműveleti terület veszélyesebb körülményei között.

A mentálhigiéné témaköréhez kapcsolódó, de már elkülönülő csapatpszichológusi feladat a *krízishelyzet-kezelés*. Az egyéni élethelyzetből kialakult válságok kezelése főként a tanácsadói tevékenységhez tartozik, ahol a csapatpszichológus a fogadóórák mellett terápiás lehetőséggel is rendelkezik. A csapatpszichológusnak a terápiás tevékenység alkalmazására csak szűkebb lehetősége van, ugyanis e feladat felvállalása elsődlegesen az egészségügyi szolgálat feladatköréhez tartozik, valamint a munkahelyen, esetleg a kolleгиális környezetben végzett terápia számos etikai problémát rejt magában. Így a terápiás tevékenységre vonatkozó központi elvárások elsősorban a módszerspecifikus végzettség meglétét, illetve a rövid terápiás módszerek előtérbe helyezését követelik meg.

A krízishelyzet kezelésnek másik – az egyéni krízisek melletti – területe a szervezeti krízisek kezelése és megoldása. A katonai szervezet életében bekövetkező súlyosabb tragédiák, bűncselekmények – katonai szóhasználatlal élve: rendkívüli események – a szervezet megszokott mindennapi életének felborulását, a szervezeti működés problematikuságát eredményezhetik. Ezek a folyamatok az emberi kapcsolatokban, a személyi állomány szolgálatellátásában, a feladatokhoz való hozzáállásban is számos, nehezen kezelhető problémát okoznak, melynek megoldására a jól működő szervezetek vezetői sem képesek minden esetben.

A váratlanul kialakult helyzetekben a csapatpszichológus elérhetősége, igénybe vehető szaktudása és javaslatai nagymértékben segíthetik a helyzet megoldását. Számos esetben, ha olyan alakulathoz következett be válsághelyzet, ahol csapatpszichológus nem teljesített szolgálatot, akkor csapatpszichológusok ideiglenes odavezénylésével történt a szakmai segítség megadása. Ezen tapasztalatok alapján a Humán Szolgálatnál jelenleg kutatómunka folyik arra vonatkozólag, hogy egy bármikor mozgósítható, több szakemberről (csapatpszichológus, szociális, és kommunikációs szakember, jogász) álló csoport, egy ún. *készenléti kríziskezelő szolgálat* kerüljön megalakítása. A szakmai csoport korrekt jogszabályi háttérrel, megfelelő technikai felszereltséggel várhatóan képes lesz majd az alakulatoknál bekövetkező válsághelyzetek kezelésére.

Az eddigiekben említett csapatpszichológusi feladatok végrehajtása sem nélkülözheti a különböző szakemberekkel, szakmai szervezetekkel való együttműködést. Az *együttműködési feladatok* terén elsődleges a csapatpszichológiai ellátáshoz kapcsolódó, az egészségügyi szolgálattal és annak szakembereivel (csapatorvos, katonai kórházban dolgozó orvos pszichiáter, pszichológus) való együttműködés.

A katonai szervezet életében továbbá kiemeltnek tekinthető az alakulat vezető állományával és más szolgálati ágak képviselőivel való hatékony együttműködés megléte. Az egyéni és közösségi problémák kezelésében, a lelki gondozásban viszont a tábori lelkesítő szolgálatokkal való – egymást kiegészítő és a közös célokat elfogadó – együttes munka is létfontosságú,

amely az eddigi tapasztalatok alapján igen produktív. Mindezek mellett a civil szakmai szervezetekkel, műhelyekkel való együttműködés (konzultációk, konferenciák, egyéb szakmai programok) a csapatpszichológus szakmai fejlődését és munkájának hatékonyságát segíti.

A csapatpszichológusok működésére vonatkozó jogszabály nemcsak a pszichológusokat érinti, hanem a Magyar Honvédség teljes személyi állományára is kiterjed. Ugyanis számos – a pszichológusi munkavégzéshez elengedhetetlen – munkajogi szabályozást kellett foganatosítani, amelyek elsősorban a pszichológust alkalmazó szervezetek vezetőinek és parancsnokainak írnak elő különböző kötelezettségeket.

Ennek egyik példája a pszichológus szaktevékenységéhez etikai szempontból előírt titoktartási kötelezettség, amely a parancsnokok részére is kötelező, sőt a parancsnokok a pszichológiai tevékenységről csak a szolgálati feladatok ellátásához szükséges mértékben kaphatnak információt. Szintén a vezetői munkakört érinti, hogy – a katonai szervezet körülményei között – lehetőség van a pszichológus munkaidejének rugalmas kialakítására. Ennek kritériumait az alakulat mindennapi életének sajátosságai és a szolgálati feladatainak rendszere szabja meg. Továbbá a parancsnokok kötelessége az is, hogy a csapatpszichológus munkavégzéséhez szükséges tárgyi feltételeket (zavartalan szaktevékenységhez alkalmas irodahelyiség, csoportos foglalkozáshoz nagyobb helyiségek stb.) biztosítsa.

A csapatpszichológus beilleszkedésével és elfogadtatásával kapcsolatban az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a jogszabályban rögzített feladatok mellett a legfontosabb feladat az, hogy a pszichológus megtalálja és alkalmazza azokat a tevékenységi formákat, amelyek az adott alakulat helyi sajátosságainak leginkább megfelelnek.

A másik fontos kitétel szerint a csapatpszichológusi feladatok és az ezekhez tartozó egyéb jogi kitételek – a nem szakemberek részére szóló – magyarázata, megértésének segítése még inkább előremozdíthatja a pszichológia hadseregen belüli alkalmazásának elfogadását és a pszichológus szervezetben betöltött szerepének erősítését.

A nemzetközi szakmai téren mutatott megkülönböztetett figyelem és elismerés a Humán Szolgálat vezetését megerősíti abban, hogy a – katonapszichológiában úttörő kezdeményezésnek számító – csapatpszichológiára a Magyar Honvédség szervezetében, a szolgálatot teljesítő állomány ellátásában szükség van. A szakmai vezetés mindemellett bízik abban, hogy a szervezeti oldalról a kezdeti – többségében negatív – viszonyulás folyamatos pozitív irányba haladó változása tovább folytatódik. A csapatpszichológiát a szervezet nem pszichológus tagjai (vezetők, parancsnokok, beosztott katonák stb.) is elismerik és megfelelő elvárással munkájuk hasznos segítőjeként értelmezik. Ennek kialakulása érdekében a csapatpszichológusok szaktevékenységüket egyszerűen értelmezhető formában, elsődlegesen szolgáltató jelleggel végzik.